

Klub Przyrodników

ul. 1 Maja 22, 66-200-Świebodzin
Konto: Santander Bank SA o. Świebodzin 28 1090 1593 0000 0001 0243 0645
tel./fax 68 3828236, e-mail: kp@kp.org.pl, <http://www.kp.org.pl>

Świebodzin, 28 września 2022 r.

Nadleśnictwo Gdańsk

oraz

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Gdańsku

W związku z ogłoszeniem o przystąpieniu do sporządzenia projektu planu urządzenia lasu na lata 2025-2034 dla Nadleśnictwa Gdańsk i zapowiedzianą Komisją Założeń Planu, przedstawiam następujące wnioski:

1. Według naszej wiedzy, Sejmik województwa pomorskiego pracuje obecnie nad ustanowieniem, w drodze uchwały, planu ochrony dla Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego, obejmującego m.in. część lasów Nadleśnictwa Gdańsk. Jeżeli plan ochrony parku krajobrazowego zostanie ustanowiony przed datą zatwierdzenia planu urządzenia lasu, to zgodnie z art. 105 ust. 5 ustawy o ochronie przyrody, ustalenia planu ochrony parku krajobrazowego należy uwzględnić w planie urządzenia lasu. Wykonawca planu urządzenia lasu powinien być świadom tego uwarunkowania. Wnoszę o zapisanie, w specyfikacji warunków zamówienia na opracowanie planu urządzenia lasu, wymogu dostosowania projektu planu do uwarunkowań prawnych na dzień zatwierdzenia planu, w tym do planu ochrony parku krajobrazowego, jeżeli zostanie uchwalony.
2. Ze względu na szczególne i ponadprzeciętne wartości przyrodnicze Nadleśnictwa, wnosimy o dobre rozpoznanie jego wartości przyrodniczych w ramach prac nad planem, z uwzględnieniem wykorzystania dotychczas istniejących materiałów, ale i z wykonaniem dalszych prac terenowych; w szczególności o zlecenie wykonawcy planu:
 - a) Aktualizacji opracowania fitosocjologicznego, w szczególności odpowiadającej aktualnej Instrukcji Urządzenia Lasu. Na części terenu nadleśnictwa sugerujemy tu wykorzystanie mapy roślinności wykonanej w ramach prac nad planem ochrony Trójmiejskiego PK, która jest aktualna, ale jej szczegółowość jest tylko przeglądowa.
 - b) Wykonania pomiaru martwego drewna w sposób umożliwiający wnioskowanie o jego zasobach (i ocenę błędów oszacowania), zarówno ogólnych jak i średnich dla poszczególnych typów siedliskowych lasu i siedlisk przyrodniczych. Zgodnie z aktualną wiedzą naukową¹, wymaga to zwiększenia próby do ok. 30-40% powierzchni kołowych inwentaryzacji drzewostanów i odpowiedniej (nielosowej, a

¹ Bujoczek L., Bujoczek M., Banaś J., Zięba S. 2018. Inwentaryzacja martwego drewna statystyczną metodą reprezentacyjną z zastosowaniem warstw gatunkowo-wiekowych. Sylwan 161, 2: 114-123.

dostosowanej do badanego aspektu; warstwowej) alokacji wyboru tych powierzchni z puli wszystkich zaplanowanych powierzchni kołowych).

- c) Dodatkowej inwentaryzacji terenowej, uzupełniającej rozpoznanie znanych stanowisk zwierząt, grzybów i roślin chronionych, ginących w kraju lub regionie oraz lokalnie rzadkich.
3. Ochronie przyrody i krajobrazu dobrze służy funkcjonująca obecnie na terenie nadleśnictwa Gdańsk sieć „drzewostanów referencyjnych”, tj. drzewostanów pozostawionych do naturalnego rozwoju; bez pozyskania drewna (ściananie drzew jest dopuszczone w przypadku zinwentaryzowania przy drogach suchych drzew, które mogą stwarzać zagrożenie dla zdrowia lub życia ludzi; takie drzewa są ścinane i pozostawiane na powierzchni do naturalnego rozpadu). Niezależnie od zamiarów RDLP w Gdańsku co do rezygnacji z certyfikatu FSC (który niewątpliwie wymaga istnienia takich drzewostanów), ten środek ekologizacji gospodarki leśnej powinien być utrzymany. W związku z tym wnioskujemy, by:
- a) Przyjąć do planu urządzenia lasu na lata 2025-2034 istniejące w nadleśnictwie Gdańsk „drzewostany referencyjne”, w ten sposób ze nie planować w nich wskazówek gospodarczych, zaliczyć je do gospodarstwa specjalnego, ich listę zamieścić w programie ochrony przyrody i wykazać je na mapach ochrony przyrody;
 - b) Rozważyć uzupełnienie puli „drzewostanów referencyjnych” do dodatkowe wydzielenia, z analogicznym ujęciem w planie urządzenia lasu. W lasach poza Trójmiejskim Parkiem Krajobrazowym nie mamy własnych postulatów takich uzupełnień i zdajemy się w tym zakresie na wiedzę nadleśnictwa i wykonawcy planu. Na terenie Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego przedstawiamy szczegółową propozycję jako warstwę shp. Przy formułowaniu tej propozycji kierowano się następującymi przesłankami (spełniona musiała być więcej niż jedna z nich):
 - Siedlisko roślin, grzybów lub zwierząt – gatunków, których wymagania ekologiczne powiązane są ze strukturami typowymi dla „lasu rozwijającego się naturalnie”;
 - Dodatkowe elementy przyrody nieożywionej, z jednej strony wpływające na bogactwo mikrosiedlisk topograficznych ważnych dla różnorodności biologicznej, z drugiej strony i tak ograniczające możliwość użytkowania (źródlika, cieki, rzeźba terenu);
 - Brak aktualnie widocznych zagrożeń dla trwałości drzewostanu, jakie mogłyby być spowodowane przez pozostawienie go bez ingerencji;
 - Dobrze wykształcona fitocenoza – z założeniem osiągnięcia reprezentatywności na poziomie co najmniej 5% wszystkich typów zbiorowisk leśnych (co udało się osiągnąć dla buczyn i grądów, ale nie udało się dla kwaśnych dąbrów Fago-Quercetum, reprezentowanych na tym terenie w większości przez fitocenozy tak zniekształcone, że nie spełniają żadnej innej przesłanki);
 - W miarę możliwości, skupianie w większe bloki;
 - Równocześnie jednak, rozłożenie na całym terenie tak, by w każdym fragmencie TPK istniały ostoje dla gatunków antropofobnych w formie drzewostanu referencyjnego (a tym samym, by takie gatunki mogły w całym TPK funkcjonować w formie metapopulacji).
4. Wnosimy o wykazanie w Programie Ochrony Przyrody projektowanych i proponowanych rezerwatów przyrody w Trójmiejskim Parku Krajobrazowym, na podstawie materiałów do planu ochrony TPK (2021 r.).

5. Wnosimy o uznanie za „lasy o zwiększonej funkcji społecznej” w sensie Zarządzenia nr 58 DGLP z 5 lipca 2022 r. conajmniej lasów dotychczas wyznaczonych jako „strefa społeczna” i „strefa kulturowa” wg w Zarządzeniu 33/2020 Nadleśniczego Nadleśnictwa Gdańsk z dnia 19 czerwca 2020 r. (zm. Zarządzeniem 43/2020 z 29 października 2020 r.) w sprawie zagospodarowania obszarów funkcjonalnych wyznaczonych na terenie nadleśnictwa Gdańsk;
6. Wnosimy o włączenie do gospodarstwa specjalnego (lub ewentualnie do stworzonego gospodarstwa lasów oddziaływania społecznego):
 - a) Powierzchni dotychczas włączonych do gospodarstwa specjalnego: „rezerwy przyrody; projektowany rezerwat przyrody „Zagórska Struga” (w wersji nadleśnictwa); lasy uzdrowiskowe w przypadku ich odpowiedniej kwalifikacji (uzdrowisko Sopot); lasy wodochronne w strefach ujęć wody; wyłączone powierzchnie badawcze i doświadczalne; strefy ochrony ostoi i miejsc gniazdowania bielika, kani rudej, iglicy małej; lasy o szczególnym znaczeniu dla obronności i bezpieczeństwa państwa (JW); wyłączone drzewostany nasienne i drzewostany zachowawcze; lasy na gruntach spornych; powierzchnie pozostawione do naturalnego rozpadu o charakterze powierzchni referencyjnych; pojedyncze wydzielienia uznane na KZP za obszary o wyjątkowym znaczeniu społecznym (miejsca wypoczynku, ścieżki zdrowia, punkty widokowe), kulturowym, religijnym lub ekologicznym (bory bagienne i lasy łęgowe);
 - b) Całości „strefy społecznej”, „strefy kulturowej” i „strefy przyrodniczej” wyznaczonych dotychczas w Zarządzeniu 33/2020 Nadleśniczego Nadleśnictwa Gdańsk z dnia 19 czerwca 2020 r. (zm. Zarządzeniem 43/2020 z 29 października 2020 r.) *w sprawie zagospodarowania obszarów funkcjonalnych wyznaczonych na terenie nadleśnictwa Gdańsk;*
 - c) Niektórych innych drzewostanów – propozycja w warstwie shp.
7. W gospodarstwie (gospodarstwach) o których mowa w pkt 6, wnosimy o:
 - a) Ostrożne kwalifikowanie drzewostanów do ewentualnych cięć odnowieniowych (rębnych), w tym przez przyjmowanie dla nich podwyższonego indywidualnego wieku dojrzałości rębnej, z uwzględnieniem następujących zasad:
 - jak najdłuższego utrzymania na pniu trwałych (nie wykazujących objawów rozpadu), zgodnych lub przynajmniej częściowo zgodnych z siedliskiem, drzewostanów pełniących niezastąpioną rolę w ekosystemie, tj. cechujących się występowaniem gatunków związanych ze starodrzewem, potencjalnie wrażliwych na cięcia odnowieniowe; rosnących na stokach i w związku z tym pełniących szczególną rolę dla opóźniania spływu powierzchniowego i retencji ekosystemowej – przez przyjmowanie dla nich wieku dojrzałości do odnowienia na poziomie conajmniej o 10 lat wyższym od wieku aktualnego (zgodnie z sugestią § 24 instrukcji urządzania lasu);
 - jak najdłuższego utrzymania na pniu drzewostanów o szczególnej roli społecznej (wyznaczonych jako lasy o zwiększonej funkcji społecznej, położonych w sąsiedztwie szlaków, położonych przy historycznych trasach spacerowych w Lasach Oliwskich i Sopockich) – przez przyjmowanie dla nich wieku dojrzałości do odnowienia na poziomie conajmniej o 10 lat wyższym od wieku aktualnego (w oparciu o wytyczne wprowadzone zarządzeniem DGLP nr 58);
 - b) Stosowanie do ewentualnego odnawiania lasu tylko rębni Va, Vb, ewentualnie IVd (wówczas z preferencją małopowierzchniowych cięć częściowych i przerebowych,

z unikaniem cięć zupełnych i cięć gniazdowych bez osłony górnej – z możliwością bardzo znacznego wydłużania okresu odnowienia, aż do zbliżenia do modelu rębni ciągłej). W toku okresu odnowienia mogą występować dziesięciolecia bez cięcia, gdy nie zagrozi to rozwojowi już uzyskanego odnowienia, a taka potrzeba będzie wynikać z potrzeb przyrodniczych lub społecznych;

- c) Określenie etatu wyłącznie jako sumy potrzeb hodowlano-ochronnych, uwzględniających powyższe zasady; w razie potrzeby o dodatkowe ograniczenie etatu zgodnie z rezultatami przeprowadzonej oceny oddziaływania planu na środowisko.
8. Wnosimy o przyjęcie w PUL gospodarczych typów drzewostanów w większości jak dotychczas przyjmowano w Nadleśnictwie Gdańsk, ale z dopuszczeniem na LMśw i LMw także typów bez sosny: Bk-Db, Bk, Gb-Db (stosownie do warunków terenowych).
9. Wnosimy o przyjęcie, uwzględnienie w planowaniu i zapisanie w Programie ochrony Przyrody, następujących zasad integracji gospodarki leśnej z ochroną przyrody:
- a) Kontynuacja funkcjonującej już obecnie (ujętej w Zarządzeniu 33/2020 Nadleśniczego Nadleśnictwa Gdańsk z dnia 19 czerwca 2020 r. *w sprawie zagospodarowania obszarów funkcjonalnych wyznaczonych na terenie nadleśnictwa Gdańsk*) zasady, że podczas wszelkich cięć rębnych pozostawia się 5-10% drzewostanu do naturalnego rozpadu, wyłączonych z użytkowania, dążąc do grupowania takich powierzchni na granicach wydzieleń. Pozostawianie takich fragmentów drzewostanów ma kluczowe znaczenie dla zapewnienia obecności, także w przyszłych pokoleniach drzewostanów, drzew starych i grubych – mających zasadnicze znaczenie dla różnorodności biologicznej ekosystemu leśnego poprzez umożliwienie wytwarzania się niektórych typów mikrosiedlisk nadrzewnych oraz powstawania martwego drewna grubowymiarowego.
- b) We wszystkich zabiegach pielęgnacyjnych, konsekwentne pozostawianie drzew „biocenotycznych”, interpretowanych tak, by pozostawiane i chronione były wszystkie „drzewa z mikrosiedliskami nadrzewnymi” wg ujęcia przyrodniczego (Kraus i in. 2016, Larrieu i in. 2018, Bütler i in. 2020, 2021)², co obejmuje (za Instrukcją Ochrony Lasu z 2012 r.):
- „Żywe i martwe drzewa, miejscowo spróchniałe (z łatwo widoczną zgnilizną pnia (np. z widocznymi, otwartymi ranami pnia, dziuplami wypełnionymi próchnem, z uszkodzeniami od pioruna, złamane), oraz drzewa z owocnikami grzybów (hubami); z koroną częściowo (powyżej 1/3) obumarłą (martwe konary i gałęzie w koronie)”;
 - „Drzewa dziuplaste: z dziuplami zasiedlonymi przez ptaki lub inne gatunki zwierząt, z dziuplami i próchnowiskami powstałymi w miejscach zranień po obumarłych gałęziach, z dziuplami wypełnionymi próchnem”. *Kategorii tej nie należy zawężać do drzew z typowymi dziuplami wykutymi przez dzięcioły; obejmuje ona także inne mikrosiedliska o charakterze otworów, wnęk, wypróchnień, szczelin, pęknięć w drzewach. Różne rodzaje takich mikrosiedlisk ważne są dla różnych*

² Kraus D., Bütler R., Krumm F., Lachat T., Larrieu L., Mergner U., Paillet Y., Rydkvist T., Schuck A., Winter S. 2016. Catalogue of tree microhabitats – Reference field list. Integrate + Technical Paper. * Larrieu L., Paillet Y., Winter S., Bütler R., Kraus D., Krumm F., Lachat T., Micheli A., Regnery B., Vandekerckhove K. 2018. Tree related microhabitats in temperate and Mediterranean European forests: A hierarchical typology for inventory standardization. Ecological Indicators 84: 194–207. * Bütler R., Lachat T., Krumm F., Kraus D., Larrieu L. 2020. Field Guide to Tree-related Microhabitats. Descriptions and size limits for their inventory. Birmensdorf, Swiss Federal Institute for Forest, Snow and Landscape Research WSL. * Bütler R., Lachat T., Krumm F., Kraus D., Larrieu L. 2021. Know, protect and promote habitat trees. WSL Fact Sheet 64: 1-12.

organizmów. Na przykład bardzo rzadki w TPK nietoperz borowiaczek *Nyctalus leisleri* preferuje dziuple powstałe przez naturalne pęknięcia pnia lub konarów i związany z nimi rozkład drewna, podczas gdy pospolity borowiec *Nyctalus noctula* – dziuple wykute przez dzięcioły. Znaczenia „drzew dziuplastych” nie należy postrzegać tylko przez pryzmat ptaków, i nie można ograniczać ich rozumienia tylko do drzew z dziuplami o cechach odpowiednich dla ptaków;

- „Drzewa o nietypowym pokroju: tzw. niezwykle formy, drzewa pozbawione korony na skutek złamania; drzewa z nietypowymi formami morfologicznymi np. szyszek, kory, gałęzi”
 - „Drzewa rodzimych gatunków biocenotycznych: naturalnie występujące lub wprowadzone, poprawiające bazę żerową zwierzyny, nektarodajne, urozmaicające krajobraz, takie jak jabłoń, grusza, czereśnia (...)”;
 - „Drzewa z gniazdami ptaków, o średnicy gniazd powyżej 25 cm”;
 - „Przestoje: drzewa i grupy drzew pozostawione na następną kolej rębnu lub do ich naturalnej śmierci i rozkładu”;
 - „Drzewa będące siedliskiem chronionych gatunków grzybów, roślin i zwierząt”. Tu należy zwrócić uwagę zarówno na znane i zinventaryzowane stanowiska gatunków, jak również starać się wykryć nowe stanowiska tuż przed wykonaniem zamierzonych cięć rębnych lub pielęgnacyjnych.
 - „Drzewa wyraźnie wyróżniające się wiekiem lub rozmiarami w stosunku do innych drzew na tym terenie”. „Wyróżnianie się rozmiarami” należy interpretować lokalnie, tj. do innych drzew w drzewostanie, ale na pewno do tej kategorii muszą być zaliczone m.in. drzewa o rozmiarach pomnikowych (Załącznik do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 4 grudnia 2017 r. (Dz. U. z 2017 r., poz. 2300). Pomocne może być także lokalne zestawienie Garbalewskiego i Zielińskiego (1999)³,
 - „Drzewa stanowiące pamiątkę kultury leśnej, np. osobniki gatunków egzotycznych (wyróżniające się wiekiem lub wymiarami), wszystkie powierzchnie doświadczalne założone przed 1945 r. (bez względu na gatunek)”;
 - „Drzewa tworzące założenia przestrzenne, np. aleje, szpalery”. Należy tu zwrócić szczególną uwagę na „aleje wewnętrzne”, tj. przypadki śródleśnych obsadzeń dróg drzewami innymi niż drzewa dominujące w sąsiednich drzewostanach. Okazują się one (zwłaszcza takie aleje dębowe, brzoźowe, klonowe) istotnymi ostojami porostów. Powinny być maksymalnie chronione, natomiast jeśli np. względy bezpieczeństwa wymagałyby usunięcia drzew z takiego założenia przestrzennego, zasadność usunięcia powinna być zweryfikowana w świetle wartości biocenotycznej konkretnego drzewa i ewentualnie zasiedlających go gatunków epifitów, a usunięty element założenia powinien być zastąpiony nowym drzewem odpowiedniego gatunku.
- c) Wykonywanie trzebieży późnej w sposób popierający nie tylko drzewa dorodne, o potencjalnie dobrej jakości technicznej, ale także drzewa z tendencją do rozwoju w kierunku „biocenotycznych”.
- d) W drzewostanach z gatunkiem panującym >90 lat, ograniczenie trzebieży późnych do korekty składu gatunkowego, tj. tylko do eliminacji gatunków niewłaściwych dla potencjalnego zbiorowiska leśnego (np. sosny, modrzewia na siedliskach buczyny).
- e) Niewprowadzanie gatunków obcych w rozumieniu art. 3 pkt 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1143/2014 z dnia 22 października 2014 r. w sprawie działań zapobiegawczych i zaradczych w odniesieniu do wprowadzania i

³ Garbalewski A., Zieliński S. 1999. O lokalnym podejściu do ochrony pomnikowej drzew i krzewów. Bocięk, biuletyn Lubuskiego Klubu Przyrodników 58: 4-6.

rozprzestrzeniania inwazyjnych gatunków obcych⁴, z tym że modrzew, świerk, daglezja mogą być traktowane jako gatunki obce ale tolerowane – gdy pochodzą z obsiewu naturalnego, to mogą być akceptowane w składzie odnowień; wprowadzanie sztuczne należy jednak zminimalizować (ograniczyć do sytuacji, w których stanowią one element krajobrazowy, w sąsiedztwie drzewostanów, w których już i tak występują). Stare, okazale drzewa tych gatunków, podobnie jak gatunki rodzime, mogą i powinny być ze względu na sam wiek i rolę krajobrazową chronione tak samo jak gatunki rodzime, np. pozostawiane jako drzewa biocenotyczne bądź kwalifikowane do uznania za pomniki przyrody.

f) Zachowanie innych cennych elementów krajobrazu leśnego, w tym:

Element	Znaczenie	Wytyczne do ochrony
Wycieki i wysięki wód podziemnych, bez kamieni porośniętych mchem	Miejsca ważne dla bezkręgowców, niekiedy także skupiające unikatowe elementy flory naczyniowej i mszaków	Pozostawiać nienaruszone wraz ze skarpą ew. niszy źródłiskowej
Wycieki i wysięki wód podziemnych, z kamieniami porośniętymi mchem	Miejsca ważne dla bezkręgowców, niekiedy także skupiające unikatowe elementy flory naczyniowej. Szczególnie duże prawdopodobieństwo występowania unikatowych gatunków mszaków	Pozostawiać nienaruszone wraz ze skarpą ew. niszy źródłiskowej i z „buforem mikroklimatycznym”
Drobne ciek	Ważne dla różnorodności biologicznej związanej z ciekami. Potrzebna ochrona warunków mikroklimatycznych (zacienienia) oraz spontanicznej dynamiki koryta (w tym możliwość erozji bocznej, pozostawienie martwego drewna w cieku)	Pozostawiać nienaruszone z ciągiem powiązanych ekosystemów hydrogenicznych, strefą brzegową, ew. skarpcami koryta lub stromymi zboczami doliny i z „buforem mikroklimatycznym”
Drobne oczka wodne w drzewostanach (stałe lub astatyczne), także fragmenty olsowe z okresowo stojącą wodą w innych drzewostanach.	Ważne dla różnorodności biologicznej związanej z wodą. Potrzebna ochrona warunków mikroklimatycznych, które jednak lokalnie mogą być bardzo różnorodne	Pozostawić nienaruszone, wraz ze strefą brzegową
Miejsca erodowane (naturalne – np. skarpy)	Siedlisko ważne dla różnorodności w zakresie	Pozostawić nienaruszone

⁴ Zgodnie z Rozporządzeniem 1143/2014 (do tej definicji odsyła także ustawa o ochronie przyrody i ustawa o gatunkach obcych), „gatunek obcy” oznacza każdego żywego osobnika gatunku, podgatunku lub niższego taksonu zwierząt, roślin, grzybów lub drobnoustrojów wprowadzonego poza jego naturalny zasięg; pojęcie to obejmuje wszelkie części, gamety, nasiona, jaja lub diaspory tych gatunków, jak również hybrydy, odmiany lub rasy zdolne do przeżycia i rozmnażania”. Według aktualnej wiedzy naukowej, teren nadleśnictwa Gdańsk leży poza granicami naturalnego zasięgu m.in. świerka, modrzewia i jodły, a obecność tych gatunków na tym terenie jest skutkiem ich wprowadzenia w gospodarce leśnej poza naturalny zasięg. Tym samym, także te gatunki mieszczą się w pojęciu „gatunków obcych w rozumieniu Rozporządzenia 1143/2014” (choć nie zaliczono ich do węższej grupy „inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Unii/Polski”). W nadleśnictwie Gdańsk te gatunki znajdują się w swoim tzw. zasięgu potencjalnym (w rozumieniu opracowania IBL BLP-358 „Weryfikacja zasięgów występowania głównych lasotwórczych gatunków drzew w Polsce na podstawie nowych badań, Łukasiewicz 2015) i Zasady Hodowli Lasu, zmienione Zarządzeniem DGLP 86/2015 z 16.11.2015 zalecałyby ich uwzględnianie w doborze gatunków do odnowień oraz w docelowych typach drzewostanów, ale nie należy tego robić w związku z ochroną naturalności lasów nadleśnictwa.

Element	Znaczenie	Wytyczne do ochrony
podcinane przez wodę płynącą; sztuczne – np. wcięcia dróg leśnych)	gatunków o cechach pionierskich	
Strome skarpy mszyste (niezależnie od genezy, także np. wcięcia dróg leśnych)	Siedlisko ważne dla różnorodności flory mszaków. Ważne zachowanie lokalnych warunków mikroklimatycznych	Pozostawić nienaruszone
Głazy narzutowe (zarówno duże > 3 m obwodu, jak i mniejsze)	Walog przyrody nieożywionej oraz potencjalnie epilityczna flora mchów lub porostów	Ochrona zależnie od flory epilitycznej. W przypadku dużych głazów lub skupień małych głazów, obecnie znajdujących się w zwartym drzewostanie, przy ew. cięciach należy pozostawić „bufor mikroklimatyczny”. W przypadku głazów na terenie otwartym, może być potrzebna ochrona czynna przed zarośnięciem. W szczególnych przypadkach możliwe świadome odsłonięcie, uczytelnienie
Rozproszone elementy kulturowe, np.: - drogi brukowe; - trójkątne kamienne słupy oddziałowe; - kamienie pamiątkowe	Patrz operat walorów kulturowych	Zachowanie, uczytelnienie, rewaloryzacja – patrz operat walorów kulturowych

10. Ze względu na szczególne uwarunkowania środowiskowe, wnosimy o ujęcie w prognozie oddziaływania na środowisko specyficznych analiz w zakresie:

- a) Oddziaływania na potencjał ekosystemowej retencji wody w ekosystemach leśnych. Retencja taka jest bardzo istotną funkcją lasów nadleśnictwa, zwłaszcza w tzw. strefie krawędziowej. Zagadnienie to było na zlecenie Nadleśnictwa Gdańsk analizowane z punktu widzenia hydrologicznego (Przybylski i in. 2019). W opracowaniu tym zaproponowano – i zastosowano na dwóch przykładowych zlewniach – metodę modelowania potencjału retencji leśnej w poszczególnych zlewniach elementarnych, w oparciu o dziesięć cech przypisanych poszczególnym wydzieleniom leśnym (każda z cech oceniana jest w skali 1-3 pkt). Zaproponowano także metodę oceny oddziaływania cięć rębnych o charakterze przerębowym, gniazdowym lub częściowym, a więc takich jakie są stosowane w lasach TPK, przyjmując że potencjał retencji dla wydzielenia objętego rębnią jest obniżany o 2 pkt. Metoda ta powinna zostać zastosowana w ocenie oddziaływania planu urządzenia lasu na środowisko dla całego nadleśnictwa, jako test oddziaływania planu na potencjał retencyjny lasu.
- b) Oddziaływania na krajobraz Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego, rozumiany jako mozaika dynamicznych mikrokrajobrazów leśnych. Sugestia metody takiej

oceny została przedstawiona w materiałach do planu ochrony Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego⁵.

11. Wnosimy o zapewnienie zgodności prognozy wpływu PUL na środowisko z wymogami prawa UE, w tym wzięcie pod uwagę tez wyroku TSUE C-441/17. W szczególności:
 - a) Prognoza wymaga posiadania pełnych i aktualnych danych o zasobach przyrodniczych, a więc uprzedniego przeprowadzenia ich aktualnej inwentaryzacji terenowej;
 - b) Konieczne jest zastosowanie metod prognozowania nie tylko na zarejestrowane środowiska, ale także na cechy siedlisk poszczególnych cennych gatunków;
 - c) Prognoza w zakresie oddziaływania na obszary Natura 2000 powinna rozpoznawać, na czym polega integralność obszaru Natura 2000 i oceniać oddziaływanie nie tylko na poszczególne siedliska i gatunki, ale także na tę integralność (specyficzne cechy i procesy, decydujące o występowaniu całego kompleksu gatunków i siedlisk).
 - d) Prognoza w zakresie oddziaływania na obszary Natura 2000 powinna m. in. odnosić się jasno i wprost do zagrożeń oraz celów dla obszaru Natura 2000, w szczególności do zagrożeń i celów identyfikowanych w PZO jeśli jest ustanowiony (w tym badać, czy i na ile konkretnie realizacja PUL przybliży do realizacji tych celów; czy zapewnia uchylenie zagrożeń od gospodarki leśnej). W szczególności musiałaby odnosić się konkretnie i ilościowo do kryteriów stanu ochrony siedlisk i gatunków, analizując wpływ na te kryteria z punktu widzenia celu – stanu właściwego.
 - e) Prognoza w zakresie oddziaływania na obszary Natura 2000 powinna brać pod uwagę wyniki monitoringu stanu siedlisk przyrodniczych i gatunków w tych obszarach i przyrównywać aktualny stan ochrony tych siedlisk i gatunków do stanu zarejestrowanego w przeszłości. W tym celu może być potrzebne terenowe wykonanie aktualnej oceny wskaźników stanu ochrony w miejscach, w których były one określane w przeszłości – aby stwierdzić, czy i jaki trend stanu ochrony wystąpił pod wpływem dotychczasowej gospodarki leśnej.
 - f) Prognoza powinna badać, na wysokim poziomie pewności, czy jest ryzyko zabijania, jak też pogarszania lub niszczenia terenów rozrodu i odpoczynku gatunków z zał. IV dyrektywy siedliskowej (w tym np. jaszczurki zwinkil!), przy czym chodzi także o niszczenie nieumyślne; a następnie proponować środki gwarantujące uchylenie takiego ryzyka.
 - g) Prognoza powinna badać, jakie jest ryzyko uszkodzenia gniazd i jaj lub usuwania ich gniazd, a także umyślnego płoszenia wszystkich gatunków ptaków, szczególnie w okresie lęgowym i wychowu młodych; a następnie zapewniać sprowadzenie tego ryzyka do poziomu nieistotnego dla populacji wszystkich gatunków ptaków.
12. Oczekujemy, że prognoza oddziaływania planu na środowisko przyczyni się do ulepszenia projektu planu i minimalizacji jego negatywnych oddziaływań. Rekomendacje prognozy powinny w tym celu być przeniesione do planu i wpłynąć na jego kształt.
13. Wnosimy o sporządzenie projektu planu urządzenia lasu również w kontekście celów Strategii Ochrony Różnorodności Biologicznej UE. Plan powinien, w stopniu odpowiednim do warunków terenowych, przyczyniać się do osiągania celów tej Strategii (także w zakresie obszarów chronionych), a analiza zgodności planu z celami strategii musi być elementem prognozy oddziaływania planu na środowisko. Zwracam uwagę, że przed

⁵ Pawlaczyk P. (red.) 2021. Dokumentacja do projektu planu ochrony Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego – operat ochrony ekosystemów leśnych.

ukończeniem prac nad PUL może wystąpić także potrzeba jego dostosowania do Rozporządzenia UE w/w odtwarzania przyrody, którego projekt znajduje się obecnie w procesie legislacyjnym UE.

z poważaniem
z up. Zarządu
Pawel Pawlaczyk

do wiadomości:

- RDOŚ w Gdańsku
- Trójmiejski Park Krajobrazowy